

fordi jeg tror, at alt, hvad de gøre, er grumme godt; men jeg siger dette, fordi det stemmer med min Erfaring. Jeg tror, at de gennemgaaende lade Lærerne arbejde efter den enkelte Lærers Individualitet, og det er ubetinget den bedste Maade at føre et Tilsyn paa. Der er en Fare ved visiterende Skoleinspektører, en Fare, som vi have ikke saa langt borte, nemlig i hele det tytte Tilsyn, og Faren er denne, at den visiterende Skoleinspektør let vil uniformere Skoleundervisningen. Som den drives i den ene Skole, skal den ogsaa drives i den anden. Det tror jeg er meget uheldigt, og i alt Fald passer det efter min Mening slet ikke for den danske Nationalkarakter. Derfor er jeg meget tilfreds med, at den højtærede Kultusminister ikke er fremkommet med Forslag til Forandring i Tilsynet, og skulde der fremkomme et Undringsforslag derom, haaber jeg, at det maa falde.

Der er en anden Institution eller, hvad man nu vil kalde det, som den højtærede Kultusminister ikke har taget synnerligt Hensyn til, det er den her saa meget omtalte Friskole. Der er jo ganske vist i § 8 taget noget Hensyn dertil, idet der der er givet Tilladelse for Kommunen til at henvise Børnene til Privatskoler, altsaa i de fleste Tilfælde til de saakaldte Friskoler, mod at disse Børn, medens de gaa i Friskolen, ere underkastede den samme Kontrol som de, der gaa i Statskolen. Det er slet, som der staar i de for øvrigt fortræffelige Motiver — det maa jeg maasse med det samme udtale — for at søge en Begrænsning og nøje Opsættelse af et Forhold, som allerede nu med Ministeriets Tilladelse finder Sted. Det er jo ikke noget stort Hensyn at tage til Friskolen, det er tværtimod netop paa en Maade at gøre Livet trangere der; thi der vil altsaa for visse Børns Vedkommende ogsaa blive indført et Mulktsystem i Friskolen, nemlig for de Børns Vedkommende, som af Kommunerne blive henviste dertil. Jeg er enig med det ærede Medlem fra Frederikshavn i at se med nogen Kritik paa Mulktsystemet. I det hele taget er der jo noget modsigende i, at Mulktsystemet fra 1814 er fastholdt samtidig med, at man har frevet Grundlovens § 85. Det er en absolut Modsigelse, en ren Anomali, som der har fundet Sted. Jeg er altsaa enig med det ærede Medlem i, at Mulktsystemet er uheldigt, men jeg maa rigtignok i Modsigning til det ærede Medlem sige, at det er et umuligt Tidspunkt nu til at afstasse Mulktsystemet, nemlig samtidig med, at Staten i højere Grad end i en lang Aarække støtter Skole-

væsenet. At man saa samtidig dermed skulde kunne tage Mulktsystemet væk, det tror jeg ikke, at man faar selv vor nuværende Kultusminister med til. Jeg vil derfor slet ikke stille noget Forslag derom. Jeg er enig med det ærede Medlem fra Frederikshavn i, at Mulktsystemet er noget, der i høj Grad har taget Ansvarssølelsen fra Hjemmene, og at det er en stor Ulykke, at Ansvarssølelsen for Børnenes Undervisning i den Grad er taget fra Hjemmene, saaledes som Tilfældet er; men komme med Forslag i den Retning turde jeg ikke, fordi jeg ikke vilde lægge nogen væsentlig Anstødssten i Vejen for denne Lovs Gennemførelse. Jeg mener, at der maa tages Hensyn til Friskolen paa en anden Maade, end slet er gennem det foreliggende Lovforslag, gennem Indførelse af Skolepenge, som det er blevet foreslaaet, eller paa anden Maade. Men jeg mener paa den anden Side, at der paa dette Punkt maa resigneres i ikke ganske ringe Grad. Der maa resigneres fra Friskolevæsenets Side og fra de Mænds Side i dette Ting og i det høje Ting oven over os, som ikke se noget betydningsfuldt i Friskolen. For øvrigt tror jeg, at det heller ikke vil være saa vanstelig for sidstnævnte ærede Medlemmer at resignere, da det snart maa høre til de uomvistelige Rendsgerninger, at Friskolen herhjemme har gjort en Gerning, som viser sin Frugt i Statskolen den Dag i Dag. Vi havde ikke Statskoler, som dem, vi have nu, dersom Friskolen ikke havde været. Jeg tror, at denne Erkendelse har bredt sig ud over Friskolevæsenets særlige Kredse og ud til dem, der tidligere have set med stærk Kritik paa Friskolernes Arbejde. Jeg haaber derfor, at den højtærede Minister vil tage et skyldigt Hensyn til Friskolerne, og at disses varme Venner — jeg regner mig selv med til Friskolens Venner — ville vide at resignere paa disse Fordringer, saa man kunde mødes i noget, som hver Part i og for sig kunde være vel tilfreds med, fordi det er mig om at gøre, ikke alene ikke at lægge Anstødsstene i Vejen for dette Lovforslag, men ogsaa er mig om at gøre efter ringe Gvne at kunne arbejde med paa, at dette Lovforslag i sine store og væsentlige Punkter blev gennemført som Lov. Jeg vil udtale det Ønske for den høje Kultusminister, at ligesom han har forelagt et Lovforslag, der er saa ualmindelig vel udarbejdet og forsynet med saa rige og grundige Motiver som vi sjældent se, han da ogsaa maa høste Glæde deraf ved at føre en Lov igennem i ikke ringe Samstemning med det Forslag, her er forelagt.